ATE DE JONG

Lijm

Roman

Uitgeverij De Kring

Maandag 31 maart, sessie 1 – intake

Hoe spreek ik je naam uit? Eeb of Abee?

Ábe. Abe Douma. Het is een Friese naam. Friesland is een kleine provincie in het noorden van Nederland met een eigen taal. Een gewone Nederlander verstaat er niks van. Mijn ouders zijn daar geboren en getogen, maar ze verhuisden een paar jaar na hun huwelijk naar het zuiden. Ik ben opgegroeid in een dorpje bij de Belgische grens. Daar spreekt iedereen Vlaams. Mijn ouders hebben dat dialect niet meer kunnen aanleren, dus in onze winkel werd met de klanten Algemeen Beschaafd Nederlands gesproken. Voor mij was het Vlaams op school, een Hollands mengelmoesje als ik in de winkel moest helpen en Fries in het gezin. Ik noem mijn vader nog steeds Heit, zoals de Friezen dat doen, en mijn moeder noem ik Mem.

Hoe wil je dat ik je noem?

Abe. En hoe wilt u dat ik u noem?

Hoe wil je mij noemen?

Christina. Goed?

Zeker. Ik ben wel benieuwd waarom je mijn voornaam kiest.

Uw achternaam of 'mevrouw' klinkt te onpersoonlijk. 'Dokter' te ernstig.

Alles wat we tegen elkaar zeggen, is onderdeel van de analyse. Ga je daarmee akkoord?

Ja hoor. En ook alles wat we niet tegen elkaar zeggen.

Je bent 37 en werkt op de Nederlandse ambassade hier in Washington?

Klopt. Sinds drie jaar sta ik op de loonlijst als cultureel

attaché. Maar als ik in de stad iemand ontmoet die niks met het Koninkrijk der Nederlanden te maken heeft, zeg ik dat ik schrijver ben. In mijn vrije tijd schrijf ik psychologische thrillers.

Leven je ouders nog?

Heit is vijf jaar geleden overleden. Mem leeft nog.

Broers? Zussen?

Vijf zussen: drie ouder, twee jonger. Een halfbroer, de oudste. En ik had ook nog een volle broer. Hij is jong gestorven… Wilt u weten hoe oud hij was toen hij doodging?

Voor het intakegesprek is dat niet nodig. Als je het nu wilt vertellen, kan dat natuurlijk.

Zeventien. Hij had een hartafwijking, al vanaf zijn geboorte. En ineens, op een ochtend, *boem*, zijn hart ontplofte. Dood.

Getrouwd? Kinderen? Gescheiden?

Nooit getrouwd geweest. In Holland doen we aan hokken.

Hokken?

Samenwonen zonder boterbriefje. Ik heb negen jaar met Santima gehokt. Daarna een paar jaar alleen. Een half jaar voor mijn vertrek naar Washington ontmoette ik Babette. We waren de hele tijd samen, maar we behielden ieder onze eigen woning. Nooit gehokt. Toen mijn aanstelling op de ambassade in de VS definitief doorging, ben ik alleen vertrokken.

Geen kinderen?

Nee. Wil ik niet. Babette bleek zwanger, een maand voor mijn vertrek. Ze wilde het kind houden, liefst met, desnoods zonder mij. Ze kreeg een miskraam.

Wat hoop je te bereiken met de analyse?

Als ik dat wist, zat ik hier nu niet… Sorry, flauwe grap. Een week geleden hoorde ik dat ik kans maak op een prestigieuze literaire prijs. Mijn laatste boek staat op de shortlist van de National Book Awards. Zegt u dat iets?

Zo te horen is het een belangrijke literaire prijs.

De Oscars voor literatuur. En voel ik me blij? Helemaal niet. Waarom niet? Wat blokkeert mijn gevoelens? Waarom kan ik niet tevreden zijn met mijn talent, met mezelf?

Je zegt dat je ontevreden bent met jezelf. Hoe uit zich dat?

Ik help elke dag mensen via mijn werk op de ambassade. Maar het is een baan, ik doe het vooral beroepsmatig. En ik wil juist mensen helpen omdat ik iets om hen geef. Onbaatzuchtig. Daarom ga ik in de aanval en stop mijn kop niet langer in het zand. Ik wil het potentieel dat in me zit bevrijden. Anders win ik de Nobelprijs voor literatuur nooit.

Dinsdag 1 april, sessie 2

Ik vond het intakegesprek niet leuk.

Dat is niet ongebruikelijk. Waarom denk je dat jij het niet leuk vond?

Geen idee. Misschien omdat ik er niet van hou om over mezelf te praten? Al dat geklets over mij, mij, mij, ik, ik, ik. Alsof er niemand anders in de kamer zit. Ik dacht een paar keer aan ons telefoongesprek, toen ik belde om te vertellen dat ik u… jou gekozen had.

Het voelde alsof ik je een cadeau gaf. En tegelijkertijd voelde het alsof ik de andere drie psychiaters afwees.

Denk je dat ik gekwetst zou zijn als je mij niet had gekozen?

Nee, daar sta je ver boven. Tenminste, dat denk ik.

En zou je het erg vinden als ik jou had afgewezen?

Had je dat kunnen doen? Dat is nooit in me opgekomen. Als je me niet wou, dan had je me dat vast meteen na ons gesprek verteld.

Mijn vraag impliceerde niet dat ik heb overwogen je af te wijzen. Ik vroeg hoe je je zou vóélen als ik dat had gedaan.

Beledigd, vermoed ik.

Wat vind je ervan als ik je patiënt noem?

Ach, het is een woord.

Wat roept het woord 'patiënt' bij jou op?

Een ziekenhuisbed, slangen, piepende apparaten.

En jij ligt niet in dat bed?

Nee.

Je hebt geen hulp nodig?

'Hulp' is ook een woord. Als je het op een weegschaal legt, dan slaat de meter niet uit.

Hulp heeft geen waarde voor jou?

Je kan het woord gebruiken. Of niet.

En hoe gebruik jij het?

Dat hangt van de situatie af.

Neem onze situatie. Ben je naar mij toegekomen voor hulp, of voor gezellig babbelen?... Je antwoordt niet.

'Gezellig babbelen' verwart me.

Hoe reageer je als iemand je beledigt?

Ik ben een diplomaat, ik kan met een stalen gezicht doorpraten, alsof er niks aan de hand is.

Er is wel iets aan de hand. Je stem klinkt als ijs.

Wat een rare opmerking voor een psychiater.

Toen je mij koos, wist je waar je aan begon. Geen Kleenex, geen medelijden, de wind van voren.

Tegenwind, daar word je sterk van.

Grapjes maken me niet milder.

Gelukkig. Ik word bijna nooit in de hoek gezet. Prima.

Vleierij helpt ook niet.

Nou, wel iets meer dan grapjes.

Waarom denk je dat?

Ik hoor het in je stem. Na mijn ironie was je stem gevuld met ergernis, na mijn gespeelde onderdanigheid kleurt je stem met begripvolle mildheid.

Heb je nog andere observaties over de eerste sessie?

Ik kreeg niet de waardering waar ik op hoopte. Niemand gaf me een schouderklopje: 'Abe, je bent een prima jongen.'

Had ik dat schouderklopje moeten geven?

Als diplomaat zou ik nooit om zoiets vragen.

Je bent ook schrijver. Met wie praat ik nu?

Met allebei natuurlijk. De diplomaat kan zich beheersen. De schrijver wil een ongeremd kind zijn.

Waarom heeft de schrijver zijn mond gehouden?

Ik wil niet kinderachtig overkomen. Ik babbel gezellig door. Ik vul de ruimte met woorden.

Waarom wil je geen stiltes?

Ik moet ervoor zorgen dat jouw tijd nuttig besteed wordt.

Mijn tijd? Misschien vind ik stiltes wel nuttig.

Maandag 14 april, sessie 7

Drie dingen: ik zie je lichaamstaal niet meer. Hoe komen mijn woorden over? Luister je wel? Raakt het je? Of glijdt het van je af? Het voelt alsof een beveiligingscamera me observeert. Beoordeelt. Veroordeelt. Nu ik op de bank lig, zijn we niet meer gelijkwaardig.

Niet meer gelijkwaardig of ben je niet meer superieur?

Superieur? Kom ik zo op je over?

Denk je dat mensen jouw houding zouden kunnen verwarren met arrogantie?

Nee, ze zien me eerder als verlegen.

Hoe zou je het vinden als ik dichter bij je kom zitten?

Maakt me niet uit. Ik draag een harnas. Het beschermt me tegen ongewenste nieuwsgierigheid… Ga je nu vragen of ik me vroeger ook moest beschermen tegen nieuwsgierigheid?

Nee. Ik ben wel benieuwd naar je ouders? Hadden die een harnas?

Het beeld van Heit dat bij mij naar boven komt, is zittend terwijl hij oude tv's repareert. Urenlang speurde hij naar kapotte lampen of doorgebrande zekeringen. Totaal nutteloos. Wie kijkt er nog naar een ouwe zwart-wit-tv? Heit leefde in zijn eigen wereld. Ik denk dat hij zich het allerbeste voelde, turend in een stoffige tv, alleen met zijn gedachten. Is dat een harnas? Misschien. Maar gemaakt van dons, niet van staal.

En je moeder?

Mem leefde voor de winkelbel. Ze vond het heerlijk om met andere mensen te praten. Kwebbelen was haar grootste hobby. Met zo'n hobby heb je niks aan een harnas.

Ze nam iedereen, dus ook jou, in vertrouwen?

Ik kom uit een piepklein dorp. Oer-ouderwets. Al dat softe gedoe zoals vertrouwen en openheid, empathie, het bestond gewoon niet. Niemand in het dorp uitte gevoelens. Het past niet in de calvinistische traditie. Je houdt je in. Laat nooit het achterste van je tong zien.

Wat zou er gebeuren als dat harnas bij jou verdween?

Geen idee. Misschien word ik een saaie zeur. Maar voor alle duidelijkheid: mijn ouders waren goede mensen. Ze hebben ons met veel liefde opgevoed. Op de beste manier die voor hen mogelijk was.

De beste manier is niet altijd wat een kind nodig heeft.

Ik verwijt hen niks.

Hoe zou je het vinden als ik jouw harnas openbreek? Ga je me dan haten?

Haten? Nee, dat denk ik niet.

Denk je dat ik het kan?

Vast wel. Dat is toch je vak? En wat heb je te verliezen? Niks. Je kan gewoon rustig blijven zitten en wachten. Je zetelt als een superieure godin achter me op je troon.

Denk je dat onze relatie een liefdesrelatie kan worden?

Wat een afgezaagd cliché, Christina. Geloof je nu echt dat ik verliefd ga worden op mijn psychiater?

En wat als ik verliefd op jou zou worden?

Dat kan toch niet?

Waarom niet?

Dan word je geschorst.

Is liefde geen schorsing waard?

Zo ken ik er nog wel een paar: een leugentje om bestwil is beter dan de waarheid. Slaande ruzies zijn intiemer dan geheimen. Fake orgasmes redden een huwelijk.

Hoe zou je de relaties met je vriendinnen omschrijven? Met Santima en Babette?

Ze waren geen vriendinnen. Vriendschap? Daar is een bed te klein voor. We sliepen samen en kenden de smaak van elkaars lichaamsvochten. Dat gaat voorbij vriendschap.

Dus je vertelde hen dat je van ze hield?

Nooit. Ik heb nooit tegen Santima of Babette: 'Ik hou van je,' gezegd. Maar het was wel zo. En op mijn manier liet ik het merken. Maar de woorden zelf? Nooit, niet één keer.

Zou je het tegen mij kunnen zeggen?

Nu? Ja. Omdat het nu niks betekent.

Dat kan veranderen.

Ja. En morgen kan de zon niet opkomen.

Dinsdag 15 april, sessie 8

Wat een leuk kleedje. Voor mijn voeten? Heb je dat neergelegd om mijn Italiaanse designerschoenen te beschermen? Is het gemaakt door Inca-indianen in het Andesgebergte? En de tissue op het kussen? Om de bank te behoeden voor mijn vette haar? Vers uit de supermarkt? Made in China?

Wil je over de regels tussen ons praten?

Ik wil iets zeggen over gisteren. Ik wilde drie dingen opmerken over het op de bank liggen. Ik kwam niet verder dan twee.

Waarom maak je zo'n snelle switch, van de spontane opmerkingen over het kleedje en de tissue naar gisteren? Ik

[lees verder in het boek]